106. Perjantaina 18 päivänä syyskuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta 3236

Hallituksen esitys n:o 98
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21

2) Ehdotus laiksi kulutustavaroiden alkuperämaan ilmoittamisesta annetun lain kumoamisesta 3237

Hallituksen esitys n:o 91
Talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi kihlakunnanoikeuden lautakunnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 3238

Hallituksen esitys n:o 100
Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

4) Ehdotus laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 119
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

S.

5) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3249

Hallituksen esitys n:o 108
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

Esitellään:

6) Hallituksen esitys n:o 130 laiksi alioikeusuudistukseen liittyvien lakien voimaanpanosta ..... „

7) Hallituksen esitys n:o 135 asuntoolojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1993 ..... „

8) Hallituksen esitys n:o 136 valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1993 ..... „

9) Hallituksen esitys n:o 139 laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi ..... „

10) Hallituksen esitys n:o 140 laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta 3253

11) Hallituksen esitys n:o 141 laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain muuttamisesta ..... „

12) Hallituksen esitys n:o 142 laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta ..... „

S.

13) Hallituksen esitys n:o 143 laiksi tilauslentoverosta 3253

14) Hallituksen esitys n:o 145 laiksi metsänparannuslain muuttamisesta ..... „

15) Hallituksen esitys n:o 146 laeiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain kumoamisesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34 hallituksen esityksen johdosta laiksi tullitariffilain liitteenä olevan teollisuustulliluettelon muuttamisesta (HE 90)..... „

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 hallituksen esityksen johdosta laiksi leimaverolain muuttamisesta (HE 102).... „

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksen johdosta laiksi leimaverolain muuttamisesta (HE 104).... „

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37 hallituksen esityksen johdosta laiksi vaatteiden tullittomasta maahantuonnista eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta (HE 117) ..... „

20) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laiksi mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta (HE 92) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Anttila S-L., Astala, Biaudet, Hiltunen, Huuhtanen, Iivari, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jäätteenmäki, Kasurinen, Kekkonen, Korkeaoja, Koskinen, Laakso, Laurila, Lehtinen, Lipponen, Morri, Pokka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rusanen, Räty, Röntynen, Saario, Savolainen, Tennilä, Tiuri, Vanhanen ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pokka, Vanhanen ja Alho.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S-L. Anttila, Huuhtanen, Laakso ja Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Astala, Hiltunen, Iivari, Jaakonsaari, Jokiniemi, Korkeaoja, Koskinen, Laurila, Puisto, Saario, Savolainen, Tennilä ja Tiuri sekä tämän kuun 22 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Viinanen.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan syyskuun 11 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 129, 152, 154, 158 ja 159, jotka on nyt edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 369 ja 373. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Kalliomäen ym. allekirjoittama välikysymys n:o 4 työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnalle

Työttömien määrä on kasvanut sellaiseksi, että suomalaisten ihmisten ja perheiden tulevai-

suus on vaakalaudalla. Neljäsataatuhatta ihmistä on jo menettänyt toimeentulonsa lähteen, joko osittain taikka kokonaan.

Vielä suurempi osa kansasta elää jatkuvassa epävarmuudessa. Suomalaisen yhteiskunnan ja yhteiskuntarauhan perusrakenteet järkkyvät hallituksen valitseman talouspoliittisen linjan seurauksena. Maksajan osa on annettu yhteiskunnan vähävaraisimmille.

Erityisen vakava ongelma on nuorisotyöttömyys. Lähes satatuhatta alle 25-vuotiasta on ilman työ- tai koulutuspaikkaa. Se merkitsee hirvittävää inhimillisen ja yhteiskunnallisen pääoman tuhlausta. Samalla nuorison sosiaaliset, mm. asumiseen liittyvät ongelmat kasvavat ja toivottomuus lisääntyy.

Hallitus on noudattanut työttömyyden suhteen politiikkaa, joka on kehittynyt välinpitämättömyydestä voimattomuuteen ja lopulta tietoiseen massatyöttömyyden hyväksymiseen. Hallituksen työllisyyspolitiikka on rajoittunut ristiriitaisiin työryhmäraportteihin.

Kuluvan vuoden budjettiesityksessä työvoimapolitiikka oli lähinnä säästökohde. Keväällä hallitus tietoisesti luopui työllisyyden hoidon tavoiteohjelman tekemisestä. Keväällä toteutetut koulutuksen leikkaukset ovat johtaneet tänä syksynä yhä pahenevaan nuorisotyöttömyyteen. Hyvinvointipalveluita kurjistava linja on johtanut sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työttömyyden kasvuun 140 prosentilla. Samalla kansa voi yhä huonommin.

Hallitus luonnollisesti kantaa toimettomuudestaan täyden vastuun, vaikka se yrittääkin sysätä sitä milloin työmarkkinajärjestöjen, milloin poliittisen opposition harteille. Opposition taholta on ehdotettu useaan otteeseen toimenpiteitä, joilla työttömyyttä ja erityisesti nuorisotyöttömyyttä voidaan helpottaa ilman valtion nettomenojen lisäämistä.

Työttömyyttä ei voida poistaa lyhyessä ajassa. Sitä voidaan kuitenkin valtiovallan toimenpitein lieventää ohjaamalla työttömyysturvaan uppoavia varoja erityisesti koulutukseen sekä käynnistämällä työpaikkoja luovia, talouden ja ympäristön perusrakennetta kehittäviä investointeja. Kysymys on poliittisesta tahdosta ja kyvystä.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mitkä ovat ne välittömästi toteutettavat konkreettiset toimenpiteet ja talouspolitiikan linjapäätökset, joilla hallitus aikoo lieventää työttömyyttä, erityisesti nuorisotyöttömyyttä, ja jos sellaisia on, niin onko olemassa muita kuin hallituksen vaalitaktiikkaan liittyviä syitä sille, että toimenpiteisiin ryhdytään vasta nyt?

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 1992

Antti Kalliomäki
Jouni Backman
Iiris Hacklin
Sinikka Hurskainen
Tarja Kautto
Erja Lahikainen
Reijo Lindroos
Leena Luhtanen
Lauri Metsämäki
Riitta Myller
Arja Ojala
Virpa Puisto
Maija Rask
Timo Roos
Lea Savolainen
Erkki Tuomioja
Kerttu Törnqvist
Marja-Leena Viljamaa
Matti Vähänäkki
Erkki Pulliainen
Paavo Nikula
Pekka Haavisto
Outi Ojala
Martti Korhonen
Juhani Vähäkangas
Marjatta Stenius-Kaukonen
Ensio Laine
Jarmo Wahlström
Esko-Juhani Tennilä
Pekka Leppänen
Arja Alho
Aarno von Bell
Tarja Halonen
Tuulikki Hämäläinen
Johannes Koskinen
Pentti Lahti-Nuuttila
Matti Louekoski
Matti Luttinen
Kyllikki Muttilainen
Mats Nyby
Pertti Paasio
Kari Rajamäki
Jukka Roos
Mikko Rönnholm
Jouko Skinnari
Marja-Liisa Tykkyläinen
Kari Urpilainen
Raimo Vuoristo
Satu Hassi
Ulla Anttila
Heidi Hautala
Esko Helle
Raila Aho
Asko Apukka
Timo Laaksonen
Eila Rimmi
Claes Andersson
Iivo Polvi
Esko Seppänen
Osmo Polvinen”

P u h e m i e s : Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 98
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Tässä on kysymys sinänsä pienestä mutta periaatteellisesti merkittävästä asiasta Eta-ratkaisuun liittyen, siinä mielessä periaatteellisesti merkittävästä asiasta, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tämä oli ehkä ensimmäinen asia, jossa ilmeni meidän eri ministeriöittemme virkamiesten tapa suhtautua kaikkeen siihen, mitä Brysselissä on EY:n puitteissa vuosikymmenien kuluessa hyväksytty tai EY-tuomioistuimessa oikeuskäytäntönä on päätetty. Tällä tarkoitan sitä innokkuutta, millä direktiivien lainsäädäntöohjeita ollaan kiikuttamassa Suomen lainsäädäntöön. Tuntuu siltä, että neuvottelijat ja virkamiehistö, jotka ovat mukana paremmin näissä asioissa, ovat ottaneet tavoitteekseen sen, että jouluun mennessä Suomessa kaikki on muutettu sellaiseksi kuin EY:n direktiivit edellyttävät.

Tässä mielessä, vaikka tämä tupakkalaki on erittäin pieni esimerkki tästä, niin kun terveyspolitiikassa kuitenkin Suomi on kansainvälisen terveysjärjestön Who:n mallimaa, näissäkin kysymyksissä virkamiehet ennättivät jo ilmoittaa, että asetuksissa tullaan mm. varoitusmerkintöjen osalta tupakka-askeihin ja muihin tekemään sellaisia muutoksia, jotka merkitsevät kansanterveyden kannalta Suomessa selvästi menemistä taaksepäin eikä eteenpäin.

Kuitenkin valiokunnassa lähtökohtana koko Eta-sopimuksen käsittelyn aikana on ollut se, että meillä Suomessa ja suomalaisittain ja pohjoismaisittain on paljon tarjottavaa myös Euroopan yhteisölle ja sen jäsenmaille. Päinvastoin meidän pitäisi vaatia, että siellä muutetaan näitä säännöksiä sillä tavoin, kuin Suomessa lait tällä hetkellä ovat, eikä niin, että kaikilta osin lähdetään muuttamaan näitä taaksepäin.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! En aikonut käyttää puheenvuoroa, mutta ed. Skinnarin innostamana minä ihmettelen sitä omassa yksinkertaisessa päässäni, että meillä täyttä vauhtia hyväksytään Eta-lainsäädäntöä, vaikka ei ole ollenkaan selvää, tuleeko Eta yleensä voimaan lainkaan. Se saattaa kaatua erityisesti Sveitsin mutta myös Norjan vastustukseen. Kaiken aikaa eduskuntakäsittelyssä, viimeksi tänä päivänä, on tullut esille sellaisia asioita, jotka entistä enemmän ainakin minun mielestäni panevat ajattelemaan, onko koko Euroopan talousaluetta koskeva sopimus lainkaan meillä hyväksyttävissä. Uskon, että jos kansanedustajat täällä aktiivisesti paneutuvat Eta-sopimukseen, se tuo esille sellaisia epävarmuustekijöitä, että kukaan vastuullinen kansanedustaja ei mene äänestämään Eta-sopimuksen hyväksymisen puolesta.

Näin ollen tämä koko järjestelmä on tietyllä tavalla päälaellaan. Me hyväksymme täällä kaikki Eta-lait vuodenvaihteeseen mennessä. Sitten joko meistä johtuen tai todennäköisesti eräiden muiden tulevan Eta-alueen mahdollisten jäsenmaiden päätöksenteosta johtuen koko systeemi romuttuu. Mitä me sen jälkeen teemme näiden lakien kanssa, alammeko me taas väännellä korkkia toiseen suuntaan? Minä vain ihmettelen.

Puhemies: Käsitellään sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä n:o 21.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Tähän liittyy asia, mihin ed. Aittoniemi puuttui. Mutta hän puhui sikäli hieman väärällä tavalla, että nämä lainmuutoksethan astuvat voimaan edellyttäen, että Eta-sopimus astuu voimaan. Tässä mielessä tämä periaatteellinen keskustelu on käytävä näitten kaikkien hallituksen esitysten osalta, koska tämä nyt on ensimmäinen asia, joka meidän valiokunnassamme tuli esille, jossa pienenä yksityiskohtana oli esimerkiksi tupakka-askien kannessa oleva varoitusmerkintä, joka meillä vaatii suuremman tilan kuin EY:n piirissä. Mutta meillä lähinnä kai tupakkateollisuuden esityksestä lähdettiin siitä, että asetusta tullaan muuttamaan niin, että meilläkin siirrytään pienempään tekstiin. Mitään syytä tähän ei käytännössä ole.

Tämä on sellainen periaatteellisesti merkittävä asia, joka tämän asian yhteydessä asetusta tehtäessä ja muutoinkin pitäisi virkamiestenkin ymmärtää, että kaikki hyvä ei lähde Brysselistä, vaan sitä voidaan jopa täällä Suomessa keksiä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Päinvastoin kuin ed. Skinnari väittää, että tämän lain voimaantulo olisi sidottu jotenkin Eta-sopimukseen, hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Näin ollen tässä ei ole ollut tarkoitus hallituksella odottaa Eta-sopimuksen voimaantuloa. Tämä asia olisi tietysti valiokunnassa pitänyt havaita ja laittaa valiokunnan mietintöön, että näitä lakeja ei pidä saattaa voimaan, ennen kuin nähdään, mikä on Eta-sopimuksen kohtalo.

Varsinkin, kuten jo tuli esille, valiokunnassa herätti suurta ihmetystä se, mikä hirveä kiire meillä on lähteä muuttamaan meidän lainsäädäntöämme EY:n tupakkadirektiivin mukaisesti. Siinä on hyviäkin puolia, mutta huonoa esimerkiksi juuri tämä varoitus, joka tupakkaaskiin on merkitty. On täysin naurettava, että se pitää pienentää 6 prosentin suuruiseksi tupakkaaskin pinta-alasta, jotta täytetään EY:n tupakkadirektiivin määräykset. Siinä oli virkamiehillä ihmettelemistä, miten siihen saa suomen- ja ruotsinkielisen tekstin näkymään niin, että tupakoitsija näkee sen lukea. Kaikki tupakoitsijat eivät tietysti tästä välitä mitään, mutta on arvioitu, että 15 prosenttia tupakoitsijoista kuitenkin joka kerta tupakan sytyttäessään tai tupakan askista kaivaessaan kiinnittää tähän huomiota.

Kuten ed. Skinnari sanoi, kyllä parempi olisi niinpäin, että EY:ssä katsottaisiin, mitä Pohjoismaissa on saavutettu. Voidaan todeta, että esimerkiksi alkoholi ei ole enää pelkkää maatalouspolitiikkaa EY:ssäkään, vaan niitäkin aletaan käsitellä myös terveyspolitiikan kannalta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, 6 §, 3 luvun otsikko, 7, 19, 20, 25 ja 31 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kulutustavaroiden alkuperämaan ilmoittamisesta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 91
Talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Käytin tästä asiasta laajemman puheenvuoron ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Nyt vain kiinnitän huomiota kolmeen yksityiskohtaan.

Ed. Skinnarin äskeisen asian yhteydessä esittämä huomio siitä, että Suomessa vallitsee tavallaan yli-innostunut suhtautuminen Eta-sopimuksen toteuttamiseen siltäkin osin kuin nähtävästi Eta ei sitä edellytä, mielestäni sopii myös nyt esillä olevan asian yhteyteen.

Toiseksi totean, että tiistaina käydyssä keskustelussa monet sanoivat, että eihän lain kumoaminen estä sitä, etteivät suomalaiset, jos haluavat kulutustavaroitaan kaupaksi, voisi käyttää alkuperämaamerkintää. Näin tietenkin on. Mutta tällöin tullaan juuri siihen tilanteeseen, että sillä, joka näin menettelee, on huomattavasti enemmän kustannuksia tästä toimenpiteestä kuin esimerkiksi tuontitavaroiden tuojilla tai valmistajilla. Juuri tämä oli se seikka, jonka vuoksi EY-tuomioistuin on ottanut kantaa alkuperäsääntöihin, että toiset joutuvat korkeamman kustannustason kohteeksi.

Kolmanneksi haluan todeta, että Kuluttajaliiton taholta sanottiin, että voimassa oleva laki on erinomaisen hyvä mutta sitä valvotaan niin huonosti. Siitä tehtiin johtopäätös, että nyt pitää kumota, vaikka olisi ollut mahdollista tietenkin tehdä sellainenkin johtopäätös, että sitten pitää lain valvontaa tehostaa.

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Laineen puheenvuoroon viitaten — kuuntelin viime istunnossa keskusteluja asiasta — alkuperämaamerkintä on hyvin tärkeä, ja siinä on kaikenlaisia jopa tunneperäisiä asioita. Mutta tällä hetkellä kaavat tehdään Ruotsissa, kan-

gas Venäjällä, Kokkolassa se leikataan ja lähetetään Portugaliin ommeltavaksi, Italiassa lyödään pussiin ja Suomessa se myydään. Hyvin pitkälti tämän tyyppinen toiminta on vallalla. Toisin sanoen alkuperämaa-käsitteet heikentyvät.

Olen kuullut sitäkin, että 75-vuotisjuhlan kunniaksi jotakin merkkiä vedetään tulitikkuaskiin, Suomi 75, ja tulitikut on tehty Tshekkoslovakiassa. Tämän tyyppistä hommaa tämä vähän on, eli puhutaan menneiden vuosien lumista. Yhteistähän tämä kaikki pian on. Jos Suomi haluaa 15 vuoden kuluttua saada alkuperämerkinnän tavaraansa, se voi laittaa, että se on tehty Saksan valtakunnan pohjoisessa maakunnassa ja sillä siisti.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni esitys alkuperämaamerkintäpakon poistamisesta on perusteltu sen takia, että sitä käytetään väärin ja sillä harhautetaan. Mutta se ei saa olla alku sille, että tuoteselostetta ja kuluttajan oikeutta tietää ostamastaan tuotteesta hyvinkin yksityiskohtaisesti asioita heikennetään. Siinä näen, että kuluttajaliikkeellä ja erityisesti eurooppalaisella kuluttajaliikkeellä on suuri tehtävä.

Täytyy puolustaa sitä, että koko tuotteen elinkaaresta voidaan tuoteselosteesta lukea tietoja. Silloin todellakaan alkuperämaa ei ole kaikkein tärkein, kun otetaan huomioon, että sillä voidaan suoranaisesti vetää kuluttajaa myös nenästä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi kihlakunnanoikeuden lautakunnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 100
Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 119
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ahon — Viinasen porvarihallitus julistaa, että se on linjassaan johdonmukainen ja järkkymätön. Kansalaisille ja jopa meille muuten noheville savolaisille on jäänyt epäselväksi se, tarkoittaako tuo johdonmukaisuus sitä, että tämä hallitus tulee devalvoimaan kolmannen kerran, vai sitä, että hallitus ilmoittaa, että tämä hallitus ei devalvoi.

Tässä mielessä on erittäin tärkeää jokaisen lakiesityksen kohdalla lukea hallituksen esityksen perustelut, sillä monesti nuo perustelut eivät pidä yhtä johdonmukaisen talouspoliittisen linjan kanssa ja, mikä pahinta, monesti lakiesityksen perustelut eivät pidä yhtä varsinaisen lakiesityksen sisällön kanssa.

Näin on tässäkin tapauksessa. Perusteluna esitetään: "— — koska on oletettavissa, että lähinnä ne varat, jotka ovat olleet aikaisemminkin verovapailla määräaikaistileillä, ohjautuvat edelleenkin niille. Täten voitaneen ainakin jossain määrin hillitä ottolainauksen ja välillisesti myös antolainauksen korkotasoa."

Tällä tarkoitetaan sitä, että nyt säädettävällä kolmen vuoden määräaikaistalletuksella pystyttäisiin siirtämään varoja kahden vuoden määräaikaistalletustileiltä ja tällä tavalla jotenkin alentamaan tai ainakin pitämään nykyisellään maan korkotasoa. Tämä tarkoitus on sinänsä hyvä ja puolustettava, mutta väitän, että tässä syyllistytään siihen sinisilmäisyyteen, johon hallitus muutenkin useissa esityksissään ja ainakin jälkikäteen selityksissään syyllistyy.

Hallitus toteaa perusteluissa myös seuraavaa: "Verotuksella on Suomessa ollut poikkeuksellisen keskeinen rooli korkotason määräytymisessä. Tämä on johtunut ennen kaikkea siitä, että Suomessa ennen korkotulon lähdeverosta annetun lain (1341/90) voimaantuloa suuri osa korkotuloista on ollut verovapaata tuloa."

Näin on ollut. Verotuksella on ollut merkittävä rooli ja mielestäni sillä tulee olla myös jatkossa. Nyt hallitus on kuitenkin omalla politiikallaan sikäli ristiriitainen, että se puhuu osin sääntelystä. Nimittäin käsiteltävänä oleva lakiesitys on mitä parhainta sääntelyä siinä mielessä, että se rajaa tietyn tilimuodon, se rajaa sille määräajan ja se rajaa sille selkeästi määritellyn koron, joka on peruskorkosidonnainen.

Samanaikaisesti hallitus kuitenkin koko ajan toistaa, että maalla ei ole mahdollisuutta palata sääntelyyn esimerkiksi lähdeverotalletusten osalta. En tiedä, mikä ero sitten on näillä määräaikaistalletuksilla ja lähdeverotalletuksilla, ettei niihin voisi soveltaa saman tyyppistä, samanlaista sääntelyä, joka tapahtuu nimenomaan verotuksen kautta. Kun se tapahtuu verotuksen kautta, silloin valinnan vapaus eri tilimuotojen välillä on kuitenkin asiakkaalla ja pankit voivat tarjota, jos sielu sietää, aivan yhtä korkeaa korkoa tallettajille kuin tänäkin päivänä.

Valtio voisi kuitenkin tuossa tapauksessa säännellä korkoa siten, että verotusta voitaisiin käyttää toisaalta porkkanana, kuten sitä pyritään käyttämään tässä esityksessä, mutta myös tarvittaessa keppinä siten, että sillä pyritään saamaan lähdeverollisten tilien korkotasoa alemmas.

Se logiikka, johon lakiesitys perustuu, on siis se, että kahden vuoden tileiltä tulisi siirtymää kolmen vuoden tileille. Tässä yhteydessä voi todeta, että 1 prosenttiyksikön korotus ei tässä tilanteessa riitä, vaan jos varat lähtevät kahden vuoden tileiltä, ne ohjautuvat suoraan lähdeverollisille tileille, joista tänä päivänä saa 5—6 prosenttiyksikköä suurempaa korkotuottoa kuin kahden vuoden tileiltä. Tässä mielessä 1 prosenttiyksikön korotus ei varmasti tätä valumaa tule pysäyttämään. Jos joku ei tätä usko, voi katsoa, mitä Ruotsissa tällä hetkellä tapahtuu. Jos 500 prosenttia ei siellä riitä, tuskin 1 prosentti Suomessa riittää psykologisena eleenä.

Jos toisaalta tarkastelee, millä tavalla esimerkiksi viime vuoden aikana siirtymiä on tapahtunut, siirtymä on ollut loppujen lopuksi aika pientä. Meillä on siirtynyt verovapailta 24 kuukauden tileiltä itse asiassa vain 13 miljardia pois rahaa, ja kaiken kaikkiaan verottomilta tileiltä meillä on siirtynyt 15 miljardia pois. Nämä ovat menneet lähes sellaisenaan lähdeverollisille tileille, jos taulukoita voi näin yksinkertaisesti lukea, koska lähdeverollisten tilien summa on lisääntynyt vastaavana aikana 17 miljardilla eli lähes vastaavalla summalla.

Tässä mielessä summat eivät vielä ole olleet suuria, mutta jos ja kun korkotaso lähdeverotileillä pysyy sellaisena kuin se tänä päivänä on, varmasti 24 kuukauden talletusten vapautuessa ne tulevat siirtymään lähdeverollisille tileille. Tässä mielessä maan yleinen korkotaso tulee tätä kautta myös antolainauksessa nousemaan huomattavastikin, koska 7,5 prosentin raha, jota pankit ovat tällä hetkellä saaneet, kuitenkin vielä 56 miljardia tileillä, on ollut pankeille edullista rahaa, ja jos tuosta 56 miljardista vaikka puolet tulisi siirtymään lähdeverotileille, korkotasoon tällä olisi selvä nostava vaikutus.

Tämän takia olisikin mielestäni pakko puuttua jo samassa yhteydessä lähdeverollisten tilien verotukseen ja sitä kautta niiden korkotasoon. Tämä voitaisiin tehdä samanlaisella porrastuksella kuin nyt tehdään määräaikaistilien osalta. Jos meillä on siellä kaksi porrasta, eri korkotasoa eripituisilla tileillä, samalla tavalla meillä voisi olla kaksi verotasoa lähdeverollisilla tileillä. Esimerkkinä vain raja voitaisiin sitoa peruskorkoon samalla tavalla kuin sidotaan näillä tileillä. Peruskorko plus noin 2 prosenttia, joka tarkoittaisi 11,5:tä prosenttia, voisi olla rajana nykyiselle 15 prosentin lähdeverolle, ja siitä ylöspäin olisi suurempi lähdeveroprosentti, esimerkiksi 25—30.

On väitetty, että tämän seurauksena varat pakenisivat maasta. En usko tällä korkotasolla näin tapahtuvan, koska vielä 11,5 prosenttiakin olisi sellainen korko, joka tallettajia varmasti tyydyttäisi, ja jos pankit maksavat tänä päivänä maksettavaa 16—17 prosentin korkoa ja vaikka siitä lähdevero olisi 25 prosenttia, siitä huolimatta korkotuotto olisi niin suuri, että nämä varat pysyisivät kotimaisilla tileillä karkaamatta ulkomaille. Jos taas kotimaassa tapahtuisi siirtymää pankkitalletuksista esimerkiksi kiinteistösijoituksiin tai pörssikauppaan, en tiedä, olisiko se tässä taloudellisessa tilanteessa mitenkään suuri katastrofi, koska nuokin sektorit tarvitsevat tällä hetkellä piristymistä.

Kaiken kaikkiaan tarvitsemme siis muitakin toimenpiteitä kuin pelkästään esillä olevan lain puuttuaksemme kotimaiseen korkotasoon. Kun laki on sidottu hyvin selkeästi peruskorkojärjestelmään, tässä yhteydessä on kysyttävä, onko kansalaisilla luottamusta kolmen vuoden sitoumukseen, joka on kiinni peruskorossa, jonka tulevaisuudesta ja kohtalosta keskustellaan koko ajan, on keskusteltu jo monia vuosia. Tässä mielessä, kun paljon puhutaan psykologisesta vaikutuksesta, joka markkinavoi-

miin tällä hetkellä vaikuttaa, epäilen, että kolme vuotta on liian pitkä aika ihmisten luottamuksen saavuttamiseksi. En usko, että ihmiset välttämättä edes luottavat siihen, että peruskorko prosenttinakaan säilyy samana kolme vuotta. Tässä mielessä epävarmuustekijä tulee pelkästään jo tästä kytkennästä peruskorkoprosenttiin, puhumattakaan siitä että koko peruskorkojärjestelmästä tultaisiin tavalla tai toisella luopumaan.

Hallituksen esityksen perustelut toteavat vielä seuraavaa: "Korkea korkotaso on myös muodostunut Suomen taloudellisen kehityksen keskeiseksi esteeksi. Yritysten pääomakustannukset ovat monissa tapauksissa nousseet kohtuuttomiksi." Jos ja kun näin on, hallituksen täytyisi toimia myös tämän ongelman poistamiseksi. Tällä lakiesityksellä korkean korkotason ja sitä kautta korkeiden pääomakustannusten ongelmaa ei tulla poistamaan, ja jos hallitukselta ei tule rinnalle esitystä lähdeverollisten talletusten verokohteluun puuttumisesta, niin tämä lakiesitys tulee jäämään torsoksi.

Ed. Vanhanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Backman siitä, että tämä hallituksen esitys on ristiriitainen. Tämähän on täysin päinvastainen sen kanssa, mihin suuntaan pääomaverotusta pitäisi uudistaa eli mihin suuntaan sitä pitäisi jatkossa linjata. Tämä on päinvastainen sen kanssa, että on neutraalisuustavoite eri pääomaverotustyyppien suhteen. Tässähän yksi sijoitusmuoto niitataan kiinni.

Aivan kuten ed. Backman totesi, kannatan myös itse porrastettua lähdeveroa ja olen tänään jättänyt sen tiimoilta talousarvioaloitteen, jossa nimenomaan ehdotetaan lähdeverotuksen porrastamista. Sinänsä itse en kannata korkosääntelyä elementtinä näissä kuvioissa lainkaan, mutta korkotasoa on saatava alas muilla keinoin kuin sääntelyllä.

Yksi keino siihen olisi se, että lakkautettaisiin valtionapu nyt kuralla oleville pankeille eli niille pankeille, jotka tällä hetkellä toimivat valtion varoin ja kehräävät vain lisää tappioita veronmaksajien maksettaviksi. Nämä pankithan tällä hetkellä maksavat ylikorkoja varainhankinnastaan ja sehän nostaa yleistä korkotasoa. Tässä suhteessa myös muut pankit joutuvat varainhankinnastaan maksamaan korkeampia korkoja. Tätä kautta voitaisiin aloittaa korkotason alentaminen.

Lakiesitys sinänsä on suunniteltu sellaiseksi, että siinä höynäytetään yksinkertaisia tallettajia ja sijoittajia pitämään rahansa alempituottoisilla tileillä. Minusta olisi välttämätöntä, että huolehdittaisiin siitä, että kaikki tallettajat ja sijoittajat saisivat vertailukelpoista, täydellistä informaatiota siitä, mikä on eri sijoitusmuotojen tuotto.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On totta, että verotuksen kehityslinja on viime vuosina ollut sellainen, että on pyritty edistämään pankkikilpailua ja siitä syystä myös luopumaan siitä korkokartellista, jonka verovapaat talletukset ovat muodostaneet, ja siitä syystä siirrytty lähdeverojärjestelmään. On totta, että tämä esitys on ristiriidassa tämän periaatteen kanssa ja valitettavasti joudutaan ottamaan taka-askel tässä kehitystyössä. Tuo taka-askel johtuu pankkijärjestelmämme tämänpäiväisestä tilanteesta.

Mitä tulee hallituksen esitykseen 36 kuukauden talletuksista, todettakoon, että se on myös yksimielinen eduskunnassa, kukaan ei ole esitystä esittänyt hylättäväksi. Tämä perustuu siihen pankkien arvioon, että tällä tavalla kuitenkin voitaisiin alentaa pankkien varainhankintakustannuksia ja tätä kautta ehkä hieman alentaa korkotasoa.

Kun täällä ed. Backman otti esille sen, että lähdeveron osalta tulisi siirtyä porrastettuun järjestelmään, niin täytyy todeta, että tämä on aika pitkälti ristiriidassa sen kanssa, mitä yleensä lähdeverojärjestelmän kehittämisestä on ajateltu. Nimittäin on lähdetty siitä, että nykyisellään pankkijärjestelmämme ei kestä lähdeveron korottamista. Tämä perustelu lähtee siitä, että mikäli lähdeveroa korotetaan, on selvää, että otto- ja antolainauksen eron täytyy kasvaa, ja kun ero kasvaa, merkitsee se sitä, että korkotaso nousee antolainauksessa, mikä aiheuttaa vaikeuksia sekä asuntovelallisille että myös yrittäjille. Tätä toivottavasti tänä päivänä kukaan ei halua.

On selvää, että huippukorkoihin täytyy pyrkiä puuttumaan mahdollisimman voimakkaalla kädellä näinä aikoina. Itse näkisin yhtenä parhaimpia keinoija tältä osin sen, että pyrittäisiin käyttämään hyväksi valtion vakuusrahastoa, sen toimintaa, sen asettamia ehtoja ja sen suorittamia tarkastuksia. Mikäli halutaan muita keinoja etsiä, niin mielestäni niitä tulisi pyrkiä löytä-

mään talletussuojan puolelta siten, että talletussuoja mieluummin purettaisiin niiden talletusten osalta, joiden korko on poikkeuksellisen korkea.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotetun lain tarkoituksena on pyrkiä luomaan vakautta sinänsä kovin epävarmoille rahoitusmarkkinoille. Ed. Backmanin puheenvuoron johdosta haluan todeta, että periaatteessa voin yhtyä siihen näkemykseen, että pitäisi myös selvittää tässä yhteydessä lähdeveron porrastaminen korkokannan mukaan, huippukorkojen mukaan. Sitähän voidaan perustella ensinnäkin oikeudenmukaisuussyillä, niin että ne, jotka nyt saavat korkeata korkoa, osallistuisivat yhteisen kuorman kantoon; ja toisaalta voidaan kysyä, voisiko se edes pieneltä, vähäiseltä osaltaan alentaa korkokantaa. Tässä mielessä tätä mallia kannattaa selvittää. Tämä malli ei ole ihan yksinkertainen asia, joten se varmasti vaatii hyvän selvittelyn ja sitten aikanaan pitää palata asiaan.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä annettiin ymmärtää, että tällä tilillä halutaan höynäyttää mummoja niin, että he sijoittaisivat rahansa huonommalle tilille kuin muuten olisi mahdollista. Esityksellä hallitus pyrkii nimenomaan houkuttelemaan kahden vuoden tililtä rahaa kolmen vuoden tilille. 8,5 prosentin korko ei loppujen lopuksi tule houkuttelemaan mitenkään suuria pääomia vaan aika pieniä summia, ilmeisesti kymmeniätuhansia markkoja, sen suuruisia talletuksia. Sellaisista talletuksista ei markkinatililtä kyllä saa kuin ehkä 12 prosentin koron. Ja kun lähdevero tänä päivänä on 15 prosenttia, niin ei siitä jää käteen kuin 10 prosenttia. Hallitushan on jo tehnyt suunnitelmat lähdeveron nostamisesta. Se tulee nousemaan ilmeisesti vuoden kuluttua 20 prosenttiin ja vuonna 1995 25 prosenttiin. Ja minä luulen, että kun mummo ottaa sitten huomioon, että markkinatilillä on 25 prosentin lähdevero ja tämä ainakin säilyy verovapaana kolme vuotta, niin ei tili loppujen lopuksi niin huono hänen kannaltaan olekaan. Ja koko se summa, joka ei siirry markkinatilille vaan mieluummin kolmen vuoden tilille, on voittoa koko yhteiskunnalle.

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasi totesi, että pankkien edustajat asiantuntijakuulemisessa olivat sitä mieltä, että tämä pystyisi tuomaan rahaa kahden vuoden määräaikaistileiltä kolmen vuoden tileille. He kuitenkin liittivät tähän tietyn ehdon, ja se oli se, että yleisen korkotason täytyy olla alhaisempi kuin se tänä päivänä on, jotta tämä efekti toteutuisi. Tässä mielessä koko lakiesityksen ja lain perustelut ja lähtökohta on suunniteltu tilanteeseen, jossa meidän markkinakorkotasomme olisi niin sanotusti normaali eikä tällaisessa ylikuumenemistilanteessa kuin tällä hetkellä.

Tässä mielessä pankkienkaan sinisilmäisyys ei auta, vaan tämän lain seurauksena ne rahat todellakin tulevat menemään ohi uuden tilimuodon ja silloin ne menevät korkeakorkoisille lähdeverotileille. Jos niihin ei tulla puuttumaan millään tavalla, kuten nyt näyttää, koska hallituksen sisällä on asiasta selvää erimielisyyttä — keskustassa edustajat ovat selvästi lämmenneet porrastamisajatukselle, ja kokoomus pistää koko ajan hanttiin — tämä hallitus ei varmasti tällaista esitystä tuokaan tänne, ja tarvitsemme tätäkin varten uuden hallituksen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Holkerin hallituksen aikana pankit kilpailivat laina-asiakkaista mahdollisimman alhaisella korolla ja muilla eduilla. Nyt pankit kilpailevat edelleen tallettajista mahdollisimman korkeilla koroilla. Kyllä kilpailu pelaa koko ajan, valitettavasti vain vääränä aikana ja väärällä tavalla. Olisi pitänyt olla toisin päin, mutta näinhän yhteiskunta menee. 36 kuukauden tili ei auta yhtään ainutta prosentin kymmenystä Suomen korkosysteemeissä. Ne merkittävät rahamäärät, joiden kautta markkinavoimat pitävät Suomessa hallussaan korkoasetta, jota ne säännöllisin väliajoin käyttävät devalvaation yhteydessä tai pyrkivät käyttämään potin keräämiseksi, ovat niin heidän hallussaan, että vaikka mummot veisivät kaikki rahansa 36 kuukauden tilille, sillä ei ole mitään tekemistä korkotason kanssa. Korko laskee vain niillä perusteilla, jotka määrää kysynnän ja tarjonnan laki. Jos markkinoilla on riittävästi rahaa, niin silloin ei ole tarvetta korkojen nostamisella kilpailla esimerkiksi talletuksista. En mene nyt niin pitkälle, ed. Sasi, että puhuisin taas setelikoneista, mutta sekin tuolla taustalla kyllä vilahtelee koko ajan, mutta sanon sille, että pidä nyt suusi kiinni äläkä puhu enempää.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Sasille, kun hän korosti sitä, että tämän lain turvin voidaan alentaa korkotasoa, tämä vaikuttaa siihen suun-

taan, ja korosti sitä, että valtion vakuusrahaston kautta pitää pyrkiä tukemaan pankkeja ja sitä kautta vaikuttaa tähän.

Oleellisempaa kuin askarrella tällaisilla peippailuilla, tällaisilla pienillä asioilla, onko kahden vai kolmen vuoden tili ja mikä on sen korko, paljon tehokkaampaa on se, että puututaan tappiollisten pankkien toimintaan kunnolla. Lakkautetaan ne, jotka jatkuvasti tuottavat lisää tappiota ja joiden normaali rutiinikin toimii pelkästään valtion tuen varassa. Mitä enemmän valtio tukee näitä pankkeja, sitä enemmänhän korkotaso nousee, koska valtio joutuu ottamaan velkaa tukeakseen pankkeja. Tällä hetkellähän tilanne on se, että pankkitukeen on käytetty jo 28 miljardia. Se ei tule riittämään, ja tämänhetkinen tuloverokertymä on noin 30 miljardia vuodessa. Jos koko vuoden tuloverokertymä menee pelkästään pankkien tukiin, ollaan aika epäterveellä pohjalla. Se ei ainakaan tule alentamaan korkoja.

Mitä tulee ed. Kalliksen äskeiseen vastauspuheenvuoroon, niin haluan todeta vain sen, että tällä hetkellä sellaisilla tileillä, joiden korkotuotto on yli 10 prosenttia, on noin 80 miljardia markkaa talletuksia. Siellä on aika korkeillakin koroilla näitä talletuksia tällä hetkellä. Pankit suostuvat tai joutuvat maksamaan melkoisia korkoja, ja silloin kyllä kyse on varmasti siitä, että ns. yksinkertaiset sijoittajat ja tallettajat eivät ole tienneet sitä, että he olisivat voineet tällaisia lähes 20 prosentin korkoja rahoilleen saada. Kyllä tällä lailla ylläpidetään edelleen yksinkertaisten sijoittajien höynäyttämistä.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saatamme havaita valiokunnan mietinnöstä, että lievästi arvellen valiokuntakin on hyväksynyt tämän hallituksen esityksen. Tämä keskustelu on aika hyvin selkeyttänyt juuri niitä käsityksiä, millä yksittäisillä keinoilla voisimme vaikuttaa korkotasoon. On ilahduttavaa, että Suomen keskustan edustajat ovat täällä tulleet samoille linjoille meidän kanssamme eli näkevät, että yksi korkotasoa alas painava tekijä olisi lähdeverollisten tilien porrastettu lähdeveroprosentti.

Mielenkiintoinen oli ed. Kalliksen puheenvuoro. Minulle tuli sellainen asia mieleen, että ed. Kallis taitaa olla ainoa tässä salissa, joka ei halua korkotasoa alaspäin. Tämä korkea korkotaso, tappajakorko, kuten monet sanovat, on todellakin kehityksen esteenä hallituksen mielestä ja monien muidenkin mielestä. Ed. Kallishan puheenvuorossaan totesi, että hän odottaa, että nimenomaan 24 kuukauden määräaikaistileiltä siirtyisi näille uusille kolmen vuoden määräaikaistileille talletuksia. Silloinhan se todella merkitsisi sitä, että ei korkotaso suinkaan alenisi nykyisestään, vaan nousisi johtuen juuri näille tileille maksettavasta yhtä prosenttiyksikköä suuremmasta korosta.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni ed. Aittoniemi oli talouspoliittisessa linjauksessaan aivan oikeassa, kun hän totesi, että korkotaso määräytyy kysynnän ja tarjonnan perusteella. Meillä on siitä syystä tällä hetkellä korkea korkotaso, että Suomi velkaantuu sellaista vauhtia, että Suomen historia sitä ei ole koskaan aikaisemmin kokenut.

On kuitenkin syytä todeta, että se, mikä todellakin pankkien osalta vielä tämän lisäksi vaikuttaa koron muodostumiseen, on se, millä kustannuksilla pankki saa hankittua varoja. Tältä osin täytyy todeta, että verovapaat talletukset, määräaikaiset talletukset, ovat kuitenkin erittäin merkittävä tekijä pankkien varainhankinnassa vielä tänä päivänä.

Ed. Luukkaiselle haluan todeta, että olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että valtion vakuusrahaston tulee olla hyvin määrätietoinen ja hyvin tyly tukiessaan pankkeja ja tehdessään pankkeja koskevia päätöksiä. Haluan tältä osin alleviivaten viitata myös kokoomuksen eduskuntaryhmän eiliseen päätökseen, jossa juuri tämän suuntainen ohje annettiin niille, jotka kokoomuksen eduskuntaryhmää edustavat vakuusrahaston hallinnossa.

Mutta kun ed. Luukkainen sanoi, että ei sillä mitään väliä, vaikka kaikki Suomen pankit menisivät konkurssiin, niin tästä valitettavasti en voi olla samaa mieltä. Suomen kaltaisessa maassa on mahdollista, että me voimme päästää joitakin pieniä pankkeja konkurssiin. Mutta jos me päästämme kaikki suomalaiset pankit konkurssiin, niin silloin ed. Luukkaisenkin täytyisi ymmärtää, että tässä maassa ei ole enää yksityisesti omistettuja asuntoja, ei ole yritystoimintaa, ei ole mitään, koska jos pankki menee konkurssiin, se joutuu irtisanomaan kaikki antamansa luotot ja se merkitsee sitä, että jokaisen yksittäisen suomalaisen kansalaisen luotto irtisanotaan: asuntoluotto irtisanotaan, yritysten saamat luotot irtisanotaan. Tietysti tällaista katastrofia me emme voi päästää syntymään tässä yhteiskunnassa.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Luukkaiselle toteaisin, että samaa mieltä olen toki siitä, että nyt tulee sellainen kuva, että pankit saattavat käyttää tätä tilannetta jotenkin väärin hyväkseen ja näitä tukimarkkoja käytetään ikään kuin väärin. Mutta kyllä ed. Luukkainen varmasti tietää, mikä on tosiasia. Kyllä pankit aikamoisen holhouksen alle on asetettu. Tilanne on kuitenkin niin, että jos ajatellaan, että päästettäisiin pankit nurin — sanotte, että pankkien nurinpäästö olisi ratkaisu: kun pankit tekevät tappiota, ne pitäisi sen takia päästää nurin — niin eihän ongelma ole pankkien tappio, vaan pankkien asiakkaitten heikko tila tässä ongelma on. Kyllähän pankit vielä pärjäisivät, jos pankkien asiakkaat pärjäisivät.

Yksityisten ihmisten ja yritysten kaatuminen pankkien syliin kaataa pankit tietysti yhteiskunnan syliin, ja siinä se kierre on. Jos pankit päästetään nurin, niin eivät ne yritysten ja yksityisten asiakkaiden velat minnekään häivy. Ne vain tulevat jonkin toisen pankin syliin, jos ajatellaan fuusiota tai jotain muuta. Ei se ole mikään ratkaisu. Minä ihmettelen sitä logiikkaa, mihin siinä vaiheessa jotain rahaa tai velkoja tai saatavia häipyisi. Ne tappiot ovat olemassa. Ne ovat yritysten heikossa tilassa ja kansalaisten ja kansakunnan heikossa tilassa.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen täysin vakuuttunut, että sekä hallitus että oppositio kuin kaikki sen kansanedustajat ovat samaa mieltä yhdestä asiasta, ja se on se, että korkotaso pitää saada alas. Tämä koskee ed. Kallista, ja se koskee varmasti myös ed. Lahti-Nuuttilaa. Eli haluamme, että korkotaso laskisi.

Minkä takia hallitus on tämän esityksen antanut, johtuu nimenomaan siitä, kun pelätään — ehkä minä ilmaisin itseni huonosti — että kahden vuoden tililtä voi siirtyä rahaa markkinatilille. Silloin tietenkin pankin ottolainaus tulee kalliimmaksi ja se näkyy antolainauksessa. Jos voidaan tätä estää jollain lailla, siihen pitää pyrkiä. Siitä rahasta, joka tulee kolmen vuoden tilille eikä mene markkinatilille, on meille kaikille hyötyä. Tuleeko suuria summia vai pienempiä summia, siihen ei kukaan osaa vastata, mutta ainakin me kaikki hyödymme siitä, kunhan se ei mene markkinatilille.

Ed. Luukkaisen väitteeseen, että pienelle talletukselle maksettaisiin lähes 20 prosentin korkoa, minä en kyllä usko. Mutta tämän puheenvuoron jälkeen minä menen tiedustelemaan, paljonko muutaman kymmenentuhannen markan talletuksille maksetaan korkoa. Minä uskallan väittää, että summa pyörii 12 prosentin kieppeillä.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Sasi ja Laivoranta: En ole todellakaan vaatinut, että suomalaiset pankit pitää ajaa konkurssiin. Olen puhunut pankkien toiminnan lopettamisesta ja hallitusta lakkauttamisesta. Siinä on kyllä huomattava ero. Minusta elinkelvottomien pankkien toiminta on todella purettava hallitusti, koska valtion täytyy päästä eroon tällaisista, jotka jatkuvasti syövät verovaroja. Ei ole kokonaistaloudellisesti järkevää eikä tehokasta pitää kannattamatonta toimintaa yllä verovaroin.

Elikkä tämä toiminta voitaisiin purkaa siten, että ne pankit, jotka myös ovat eniten kuralla ja joiden normaalit rutiinitkin pyörivät pelkästään veronmaksajien varojen avulla, lopetettaisiin. Niiden terveet osat, jos niissä niitä on ja jonkin verran varmaan onkin, voitaisiin "myydä" toisille pankeille elikkä esimerkiksi osa lainakantaa tällä tavoin siirtää toisten pankkien hoidettavaksi. Sitten jäljelle jäävä junk-osa eli roskatavara siirrettäisiin joko valtion parkkiyritykseen odottamaan parempia aikoja tai hoidettaisiin kertaluonteisesti pois veronmaksajien varoilla, mutta ei niin, että tappiokierre jatkuu ja valtion rahoitettavaa osuutta on jatkuvasti enemmän ja enemmän. Nämä ongelmapankit todellakin nostavat korkotasoa varainhankinnallaan, ja siihen meillä ei ole varaa.

Ed. Heikkinen: Arvoisa puhemies! Demarit ovat nyt hyvin kärkkäästi jakamassa neuvoja siitä, miten talletusten ja korkojen verotus tulisi järjestää. Vaikka opposition muisti on tunnetusti hyvin lyhyt, tulisi teidän kuitenkin muistaa sen verran, että vain kaksi vuotta sitten valtiovarainministeri Louekoski muiden demareiden tukemana ajoi väellä ja voimalla läpi keskustan vastaanpyristelyistä huolimatta talletusten 10 prosentin lähdeveron, huomatkaa talletusten verotuksen 10 prosentin tasoisena. Siihen saakkahan verolliset tilit oli verotettu kuten normaalisti muutkin tulot.

Itse asiassa te demarit nyt arvostelette entistä ministeriänne ja omaa kansanedustajaanne ja omia töitänne. No, itsekritiikki tietenkin on paikallaan, kun niin kovasti muuten arvostelette muita. Te demarit ette ilmeisesti muista sitäkään,

että vuosi sitten nostettiin talletusten verotusta 50 prosentilla.

Olen kyllä sitä mieltä, että käsiteltävänä oleva lakiesitys on puutteellinen. Esitykseen olisi pitänyt sisältyä myös korkotason mukaan porrastettu lähdeveron korottaminen. Keskusta ajoikin tätä, mutta kuulemani mukaan hallituksessa ei päästy siitä yksimielisyyteen. Verojaostossa me keskustalaiset kyllä harkitsimme hyvin vakavasti asian korjaamista eduskuntakäsittelyvaiheessa. Luovuimme kuitenkin siitä kahdesta syystä:

Ensiksikin asia on hyvin kiireellinen. Käsiteltävänä olevan lain mukaisia talletuksia on voitu tehdä jo kuluvan kuun alusta alkaen, vaikka lakia ei ole olemassakaan. On välttämätöntä, että asia käsitellään nopeasti ja saatetaan pikaisesti voimaan. Mainitsemani muutoksen tekeminen olisi vaatinut koko lain uudelleenkirjoittamisen. Se olisi vienyt aikaa, ja toisaalta keskusta olisi joutunut ajamaan asian läpi opposition tukemana. Näin olisi jouduttu menettelemään, koska tiedämme, että kokoomus ei hyväksy suurtallettajien asemaan puuttumista. Tämänhän me kuulimme viime viikon torstaina valtioneuvoston kyselytunnilla, kun ministeri Viinanen myönsi, että suurtallettajat pystyvät nyt keinottelemaan, mutta hän ei luvannut ryhtyä toimenpiteisiin asian korjaamiseksi.

Talletusten verotus on tärkeä osa vireillä olevaa pääoma- ja yritysverouudistusta. Toinen syy, minkä vuoksi emme puuttuneet nyt esillä olevaan asiaan, liittyy juuri tähän uudistukseen. Kuten tietoon on tullut, uudistus on tuomassa jättimäiset veronhuojennukset kuponginleikkaajille, niin kuin ministeri Louekosken ja demareiden ajama lähdevero toi jättimäiset veronhuojennukset suurtallettajille. Asiaa on perusteltu mm. sillä, että sijoittajille osinkojen ja korkojen verotus tulee olla samalla tasolla. Suunnitelman mukaan osinkojen ja korkojen verotus olisikin jatkossa sama eli 25 prosenttia. Tosiasiassa tallettajat joutuvat nyt kyllä huonompaan asemaan kuin osingon saajat, koska he itse maksavat lähdeveron. Sen sijaan osingot tulevat täysin verovapaiksi, koska yhtiön maksama 25 prosentin vero hyvitetään osingonsaajille.

Kuten jo totesin, korkojen verotus on olennainen osa pääoma- ja yritysverouudistusta, ja pari näkökohtaa vielä lopuksi. On selvää, että kuponginleikkaajien veronhuojennukset tulisivat joidenkin muiden maksettavaksi. Verouudistuksessa aiotaankin leikata asuntovelallisten verovähennysoikeutta lähes miljardilla markalla vuodessa eli liki neljänneksellä. Muutamana vuotena tuleva osittainen menetyksen korvaaminen vanhoille velallisille ei muuta kysymystä miksikään. Toiseksi uudistus johtaisi velkaisten pien- ja perheyritysten sekä nuorten viljelijöiden verotuksen kiristymiseen. Tällaista uudistusta keskusta ei voi mielestäni hyväksyä.

Hallituspuolueiden eduskuntaryhmien kesken onkin neuvoteltu sopimus, jonka mukaan verouudistusta on vielä tarkistettava mm. edeltä mainitsemiltani osin. Eduskuntaryhmien tahto on ollut hallituksen, valtiovarainministerin ja ministeriön virkamiesten tiedossa jo kuukauden ajan. Mitään ei ole kuitenkaan tapahtunut. Ryhmien toivomia muutosluonnoksiakaan ei ole suostuttu tekemään. Päinvastoin siitä on kieltäydytty.

Valtiovarainministeriön virkamiesten jääräpäisyys, jonka tukena täytyy oletettavasti olla ministeri Viinasen tuki, on pahimmassa tapauksessa valitettavasti ajamassa ehkä karille koko tärkeän verouudistuksen. Itse asiassa ryhmien näkemys, ainakin keskustan näkemys, on ollut virkamiesten ja ministerin tiedossa jo huhtikuusta lähtien. Tuolloin ministeriön virkamiehet nyrkit pystyssä ja rystyset valkoisina todistivat, että heidän mielestään perusteettomat henkilöyhtiöiden veroetuudet on tässä yhteydessä leikattava pois. Jo tuolloin ilmoitin, että keskusta ei tällaista voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Pääoma- ja yritysverouudistuksessa on kysymys erittäin laajasta lainsäädäntötyöstä. Mielestäni sitä voidaan laajuudessaan verrata vaikka valtionosuusuudistukseen. Sen käsittely kesti eduskunnassa puoli vuotta, ja hallintovaliokunnassa on todettu, että sekin aika meinasi käydä lyhyeksi. Verouudistusta koskevat lait hallitus aikoo tuoda eduskuntaan vasta lokakuussa, ja kun kysymyksessä ovat vielä budjettilait, pitäisi ne saada valmiiksi hyvissä ajoin ennen marraskuun loppua. Näin eduskuntakäsittelylle jäisi aikaa runsas kuukausi. Kun lait on vielä valmisteltu hyvin köykäisesti, vaatii niiden käsittely poikkeuksellisen laajaa asiantuntijajoukon kuulemista. Siihen päästään kunnollisesti vasta jouluun mennessä. Hyvä jos siihenkään mennessä on pystytty kunnolla asia selvittämään itselle.

Arvoisa puhemies! Onkohan nyt loppujen lopuksi käynyt niin, että suuren pääomaverouudistuksen ja yritysverouudistuksen osalta kello on lyönyt jo 12. Aika näyttää, mutta kysynpähän vain.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Heikkinen puhui varsin selkeätä tekstiä. Hyväksyn selkeyden myös sen osalta, mitä hän sanoi sosialidemokraateista. Kun ed. Heikkisen puheenvuorosta vetää jonkinlaisen yhteenvedon, niin kyllä kai siinä oli kysymys erinomaisen suuresta epäluottamuslauseesta ei ainoastaan hallituskumppani kokoomukselle vaan myös koko hallitukselle. Hän mainitsi jo etukäteen tietävänsä, että koko tämän toisen suuren verouudistuksen valmistelu on köykäistä ja sen säätäminen ei ehkä tule onnistumaan oikein kunnolla eduskunnassakaan. Eikö nyt, ed. Heikkinen, olisi todella vakavasti myös monien muiden syiden vuoksi mietittävä ja nopeasti mietittävä, tarvitseeko Suomi näin köykäistä hallitusta?

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen vuosien varrella seurannut ed. Heikkisen puheenvuoroja veroasioista ja tullut omalta osaltani siihen johtopäätökseen, että hän erinomaisen hyvin hallitsee nämä asiat ja myös hänellä silloin, kun hän viitoittaa tulevaisuuteen, on melkoisen hyvä linja. Tästä johtuen hän on ollut aikanaan ministeri Puolanteen hampaissa, ministeri Viinasen hampaissa — en nyt muista, miten ministeri Liikasen ja Louekosken aikana.

Mutta, ed. Heikkinen, minä olen huolissani siitä, että kun teillä on tällainen asiantuntemus käytössänne, te viitoitatte hyvän linjan, niin sitten kun tulevat ne ratkaisun hetket, te sanotte, että nyt on tullut tällaisia ja tällaisia syitä kuten nytkin esillä olevan asian yhteydessä ja ei voidakaan noudattaa sitä teidän aiemmin kertomaanne linjaa.

Kun teillä esimerkiksi pääomaverouudistukseen ja osingon saajien suuriin verohelpotuksiin nähden on mielestäni tällä hetkellä oikea linja, pelkään saamani kokemuksen perusteella, että te taas seuraavassa vaiheessa tulette tältäkin osin muuttamaan kantaanne. Toivon, että näin ei käy.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ahon — Viinasen hallitus on ilmeisesti hajoamassa, kun hallituspuolueiden kansanedustajat yksi toisensa jälkeen ottavat hallituksen keskeisistä esityksistä niin suurta etäisyyttä. Huono omatunto äänestäjien edessä ilmeisesti ajaa ed. Heikkisenkin äsken kuultuun puheenvuoroon.

Tosi on nimittäin, että Ahon — Viinasen hallitus on päättänyt minun saamieni tietojen mukaan tuoda pääomaverouudistuksen ja muut tämän syksyn verolait juuri hallituksen sopimalla tavalla eikä suinkaan keskustan eduskuntaryhmän tarkoittamalla tavalla tänne. Meillä tulee, ed. Heikkinen, useaan otteeseen tässä vielä mahdollisuus osoittaa mielemme näihin asioihin, mutta se edellyttää sitten turhien puheiden sijasta toimintaa ja oikean napin valintaa silloin, kun päätöksenteko tulee. Jo valiokunnassa on mahdollisuus muutosesitysten tekemiseen ja vielä täällä salissakin.

Tämänkin veronhuojennuslain yhteydessä esitimme valiokunnassa ja verojaostossa useaan otteeseen, että eihän tämä laki toimi. Ei se nyt suuri vahinko ole, vaikka se poikkeaa pääomaverouudistuksen linjasta, jos se toimisi tarkoitetulla tavalla. Mutta kun ei se toimi tarkoitetulla tavalla, ei se luo korkopaineita alemmas. Kysymys on siitä, että korkeakorkoisia, lähdeverollisia tilejä pitäisi verottaa kovemmin, jotta ne eivät olisi niin paljon kannattavampia tallettajille kuin nämä verottomat tilit. Niin kauan kuin ne eivät ole yhdenveroisia, ei toivottua tulosta synny.

Ed. Linnainmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikanaan, kun nämä 10 prosentin lähdeverolliset talletukset säädettiin, elettiin tilannetta, jossa säästämisaste maassa oli romahtanut täysin. Tämä oli se keino, jolla saatiin säästäminen jälleen nousuun. Tämä esitys oli mielestäni aikanaan ihan paikallaan.

Nyt käsillä olevan esityksen suhteen en voi muuta kuin hämmästellä edellistä ed. Heikkisen puheenvuoroa. Siinä oli kyllä aikamoinen jälkihurskastelun maku. Lakiesitys nähtiin hyvin yksimielisesti kiireellisenä, koska nämä 36 kuukauden talletukset ovat olleet mahdollisia syyskuun alusta lähtien. Joten siinä tilanteessa ei ollut kyllä mahdollisuutta lähteä pohtimaan erilaisia keinoja, millä lähdettäisiin porrastamaan lähdeverotilien veron tasoa. Ja ilman pienintäkään kuulemista mielestäni olisi ollut hyvin aiheetonta ottaa sellaista kantaa, että tarvitaan tällainen esitys. Tämä on niin sanotusti hihasta vedetty ajatus.

Kun tätä pohditaan, niin pitää myös miettiä, mitä tulee tapahtumaan näille talletuksille. Ei ole yksiselitteisen selvää, että ne siirtyisivät verotto-

mille tileille. Suuri osa niistä varmasti lähtisi pois maasta. Minä eilen illalla esimerkiksi keskustelin kahden pankinjohtajan kanssa, jotka ovat yrityssektorilla toimivia, ja he totesivat täysin yksimielisenä näkemyksenään, että maasta nämä rahat lähtisivät, ja ne ovat sitä suuruusluokkaa jo, että niillä olisi merkitystä kansantaloudessa.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Heikkinen puheenvuorossaan sivusi mm. pääomaverotuksen ja yritysverotuksen aikatautullista puolta. Haluan kommentoida lähinnä tätä. On selvää, että hallitusohjelmaa tehtäessä olosuhteet olivat erilaiset kuin tällä erää, ja siltä pohjalta ed. Heikkisen kritiikki on ymmärrettävissä: On syytä tarkistaa aikataulua.

Oma näkemykseni on myös se, että pk-yritykset tässä maassa ja tässä taloudellisessa tilanteessa eivät enää lisäraippoja siedä. Hirvittää se ajatus, että pääomaverotus hyvin ankarana kohdennetaan näin nopealla aikataululla juuri niihinkin. Tämähän on pääoman uusjakoa. Siitä ei päästä mihinkään, ja silloin tietenkin meidän pitäisi kansallista etua katsoa ja hakea sellainen ajankohta verouudistuksen toteuttamiselle tältä erää, että tämä kansantalous kuitenkin pysyy pystyssä.

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ilmoittaa tukeni kaikille ed. Heikkisen puheenvuorossaan esittämille ajatuksille ja epäilyksille siitä, miten tämä verotusasia ja ennen kaikkea pääomaverouudistus nyt on menossa. Kaiken kaikkiaan kun puhutaan siitä, missä tilanteessa Suomen rahapolitiikka ja korkopolitiikka ovat, niin voidaan kyllä tämänkin lakiesityksen jälkeen edelleen sanoa, että tilanne on enemmän kuin huono. Viimeisimmät tiedot siitä, mitä pankit maksavat sijoitustileiltä korkoja, kertovat, että jopa 19 prosenttia edelleenkin maksetaan tällaisille sijoitustileille korkoa. Tämähän käytännössä tarkoittaa sitä, että tässä maassa on tapahtumassa koko ajan valtava omaisuuksien uudelleenjako, ja kyllä minusta tähän asiaan pitäisi myös hallituksen korkopolitiikalla puuttua.

Kun ryhdytään kyselemään, minkälaisilla vaihtoehdoilla tätä asiaa parannetaan, niin tietenkin mennään niihin perimmäisiin kysymyksiin: Kuka sokeasti uskoo näihin markkinavoimiin, joiden pitäisi asiat kohtuudella järjestää kuntoon? Kun alkaa kysellä vaihtoehtoja ja sitä, ketkä tässä salissa ovat erityisesti näitä markkinavoimauskoisia, niin ei valitettavasti kyllä ainakaan sosialidemokraattien ryhmästä ole tähän mennessä löytynyt sitä tietoa ja puhetta, että markkinavoimiin ei sokeasti enää uskottaisi. Kun on puhuttu Euroopan yhteisöön liittymisestä, kun on puhuttu yleensä kilpailulainsäädännöstä, kaikkein pontevimmin sosialidemokraatit ovat esittäneet niitä näkemyksiä, joissa uskotaan, että kunhan markkinavoimat pannaan pelaamaan, niin kaikki osuu kohdalleen. Mutta tämänhetkinen tilanne Euroopan rahamarkkinoiltakin jo osoittaa, että jopa Euroopan rahamarkkinat ovat liian pienet, jotta niillä voisi tämä ns. teorian mukainen vapaa markkinatalous pelata. Sieltä löytyvät aina ne tietyt kasvot, jotka käyttävät markkinavoimia hyväkseen.

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy antaa julkinen tunnustus ed. Heikkiselle ja monille muille keskustan edustajille siitä taitavuudesta, millä he osaavat moittia ja arvostella hallituksen esityksiä tekemällä se siten, että syy on sosialidemokraateissa. Tällainen kiertotie on erittäin taitava, ja tähän saakka se on vielä mennyt jopa kansalaisille läpi, mutta ei enää tämän jälkeen. Nimittäin kun täällä on veikkailtu sitä, mihin yksittäiseen kysymykseen hallitus kaatuu, jos se on kaatuakseen, niin mielestäni tänään tämä on selvä viesti ulos tiedotusvälineille: Hallitus tulee kaatumaan pääomaverouudistukseen. Se esitys, joka sieltä on tulossa, ei näy tyydyttävän siinä määrin keskustan eduskuntaryhmää, että keskustan eduskuntaryhmä tulisi sen täällä hyväksymään.

Sosialidemokraatit varmasti antavat sivutukea ainakin osaan niistä näkemyksistä, joita keskustalla on, esimerkiksi sääntelytoimiin, joita täällä keskustan edustajien taholta on peräänkuulutettu. Me olemme valmiit niihin toisin kuin teidän hallituskumppaninne kokoomus.

Kun ed. Heikkinen puhui aikatauluista, niin on erittäin valitettavaa, että keskusta syyttää sosialidemokraatteja hyvin usein siitä, että meillä ei ole vaihtoehtoja. Vaihtoehtoja mille, mille esitykselle? Sillekö, joka on ollut tulossa vuoden, joka on vaihtunut viiteen kertaan jo valmisteluvaiheessa? Vieläkään ei ole tietoa, milloin se tulee ja minkä muotoisena, mutta vaihtoehto pitäisi olla jo valmiina täällä teille pöydillä.

Tämäkin esitys, jota nyt käsittelemme, on sikäli aikatautullisesti erikoinen, että pankit tällä hetkellä markkinoivat jo kolmen vuoden määräaikaistilejä. Kysynpähän vain odottamatta vastausta, mitä parlamentarismia se tällainen on,

että olemassa oleva tilanne täytyy siunata eduskunnassa jälkikäteen. Sitähän me tässä nyt teemme, ja tämän takia sosialidemokraatit ovat valmiit tämän esityksen hyväksymään niillä varauksilla, mitä olemme esittäneet.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Heikkisen puheenvuorosta paljastui selvästi, että on turha odottaa, että korot tulisivat laskemaan loppuvuoden aikana. Korothan saadaan alas vain sillä, että hallitus harjoittaa uskottavaa talouspolitiikkaa. Jos tilanne on nyt tämän näköinen, että kaksi päähallituspuoluetta tappelevat keskenään kuin pahimmatkin pukarit siitä, minkälainen pääomatulojen verouudistuksen pitäisi olla, jos näkemyserot ovat sen suhteen näin suuret, niin on aivan turha kuvitella, että korot tulisivat laskemaan. Näillä puheenvuoroilla ja näillä näkemyseroilla te tulette nostamaan korkotasoa entisestään siitä, mikä se nyt on.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole aivan varma, niin kuin ed. Backman oli, siitä mihin hallitus kaatuu. Voi olla, että keskusta vielä huomaa saatuaan nämä hallituksen veroesitykset käsiinsä, että tämän parempaa verottajaa ei ole vielä löytynytkään. Mehän emme ole niitä esityksiä nähneet, mutta jos ennakkotiedot pitävät paikkansa, niin nimenomaan metsäverotuksessa metsänomistajat vapautetaan verosta siirtymäsäännöksillä lähes täysin. Ja sen parempaa tulosta keskustakaan ei varmaan miltään hallitukselta voi toivoa, niin että voi olla, että ed. Heikkisen puheesta huolimatta uuden pääomaverotuksen ja yritysverotuksen myötä tullaan näkemään massiivinen tulonsiirto työltä pääomalle.

Eniten tietysti tässä hämmästyttää kokoomuksen kanta, kun kokoomus on palkansaajapuolueena esiintynyt ja pyrkii palkansaajapuolueena esiintymään, että se näin voimakkaasti asettuu pääoman puolelle verotuksessa, kuin ennakkotiedot pääomaverotuksesta kertovat.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Korvan puheenvuoron johdosta.

Ensin totean ed. Hämäläiselle, joka sanoi, että keskusta tulee vielä huomaamaan, että parempaa verouudistusta ei olekaan. Puhuitte, että metsänomistajat vapautetaan siirtymäsäännön avulla verotuksesta. Eihän se näin ole. Voi valita joko sen, että maksaa veroa myynnin tai kasvun perusteella, mutta ei se tarkoita samaa kuin se, että vapautetaan verosta.

Jotta ei syntyisi liian yksipuolista kuvaa keskustasta, kun keskustellaan veroasioista, totean, että ed. Hämäläisen arvio sinänsä saattaa olla hyvin lähellä totuutta silloin, kun asiasta tehdään päätöksiä. Minä ainakin nimittäin kuulun niihin keskustalaisiin, jotka eivät näe pääomaverotusta niin mustavalkoisena kuin se on täällä nähty ed. Korvan ja nimenomaan ed. Heikkisen puheenvuorossa. Päinvastoin totean, että tämä on ollut populistista, taitavaa politiikantekoa tänään; siihen ei niinkään paljon sisälly itse asiaa.

Yrittäjänä totean, että siinä on paljon hyvää nimenomaan yhteiskunnan ja kansalaisten kannalta. Voin väittää, että jos meillä olisi ollut tämän tyyppinen aitamalliin pohjautuva pääomaverotus vuonna 1985 kuin nyt on kaavailtu, jos se olisi ulotettu koskemaan kaikkea yritystoimintaa, myös maataloutta, emme olisi tässä hirvittävässä tilanteessa. Meillä ei olisi tehty sellaisia virheinvestointeja, vaan yritykset, maatalous ja kaikki olisi pakotettu näyttämään todellista tulosta ja yhteiskunta olisi saanut enemmän rahaa yrityksiltä verotuloina, mutta myös yritykset olisivat tänä päivänä huomattavasti vauraampia. Se on nimittäin kahdelle suunnalle ja kaikille antava tämä aitamallin mukainen verouudistus, kunhan se vain viedään järkevästi loppuun.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Täällä on ollut mielenkiintoista veropoliittista keskustelua; ja myöskin hallituspuolueen ja sosialidemokraattien kesken sitä on hyvä käydäkin. Ehkä meidän kannattaisi ottaa Ruotsista mallia. Siellä sosialidemokraattinen puoluekin pystyy hallituksen kanssa tekemään yhteistyötä. (Ed. Kalliomäki: Vähemmistöhallitus!) Meillähän se lähettelee välikysymyksiä, niin kuin tiedämme. Yhteistyötä haluan korostaa tässä yhteydessä hallituksen suuntaan.

Lyhyesti kommentoin esillä olevaa esitystä ja sitten tulen ihan lyhyesti pääomaverouudistushankkeeseen, johon tämäkin osaltaan liittyy, koska talletusten korkojen verotushan on pääomatulon veroa.

Hallitus esittää verovapaan kolmen vuoden määräaikaistalletuksen käyttöönottoa ja kahden vuoden määräaikaistalletuksille vuoden jatkoa siten, että näitä talletuksia olisi pankeissa käytännössä vielä vuoden 1996 loppuun. Talletusten verovapausjärjestelmän jatkaminen ja täydentä-

minen kolmen vuoden tilillä lisäisi mielestäni kyllä kaivattua jatkuvuutta epävakaille rahoitusmarkkinoille. Ehkä tämä uusi tilivaihtoehto olisi korkotulon lähdeveron alaisten tilien ja verollisten joukkovelkalainojen käytännön vaihtoehto. Näin voitaisiin ainakin hidastaa verottomien talletusten siirtymistä verollisille tileille ja siten estää ottolainauskoron nousemista ehkä pieneltä osaltaan. Pitkäaikaisen ottolainauksen lisääntyminen merkitsee luotonantopuolella parempia mahdollisuuksia tietysti pitkäaikaiseen luototukseen, esimerkiksi asuntoluototukseen. Näin ollen yleisesti ottaen tätä esitystä voidaan tässä tilanteessa pitää perusteltuna.

Rahoitusmarkkinoiden sääntelyn purkamisen jälkeen Suomen taloushan ajautui poikkeukselliset epätasapainotekijöiden seurauksena syvään lamaan. Ei Suomessa niin kuin Euroopassakaan ole osattu elää vapautettujen pääomamarkkinoiden aikana, niin kuin tänään erityisesti näemme.

Talouden heikot näkymät, omaisuusarvojen lasku ja rahoitusalan heikentynyt tila ovat kiristäneet kilpailua talletusvaroista. Kuten tämän lainmuutoksen perusteluissa, ja täällä on todettu, on korkotaso, niin kuin totesin, päässyt eräiden rahalaitosten osalta aivan järjettömän korkeaksi. Myös Euroopan maissa korko on noussut kohtuuttomalle tasolle. Epävakaat talousmarkkinat heikentävät pankkijärjestelmän kykyä selviytyä rahoitusmarkkinoiden kilpailuhaasteista kohtalokkaalla tavalla. Korkea korkotaso on pahin este investointitoiminnalle, mikä pitäisi välttämättä käynnistää.

Voidaan lähteä mielestäni myös siitä, että talletusten verovapautta olisi jatkettava ehkä esitettyä pitemmäksikin aikaa. Ainakin 3 kuukauden talletusten verovapaus olisi tarkoituksenmukaista ulottaa päättyväksi samaan aikaan 24 kuukauden talletusten kanssa. Tätäkin kannattaa jatkossa harkita.

Kansainväliset esimerkit kyllä osoittavat, että pankkitoiminnan ja rahoitusmarkkinoiden tasapainon palauttaminen edellyttää pitkäjänteisiä toimenpiteitä. Myöskään muiden maiden verotuksessa ei tällä hetkellä ole nähtävissä sellaisia muutoksia, jotka rajoittaisivat näitä ratkaisuja, mitä me Suomessa teemme.

Suomalaiset ovat perinteisesti aina arvostaneet talletusten verovapautta. Se ei ole mitään niin kuin täällä sanotaan "vanhojen mummujen höynäyttämistä". Päinvastoin verovapaa talletus on ihan järkevä vaihtoehto pitkällä aikavälillä monelle kansalaiselle.

Tietysti jos taaksepäin katsotaan, voi tässä yhteydessä todeta, että talletusten verovapauden antama edullinen varainhankinta on mahdollistanut meille ehkä liiankin laajan pankkitoiminnan, erityisesti jos ajatellaan pankkineliöitä, pankkikulisseja, jotka Suomessa tänä päivänä ovat liian laajat, taitavat olla melkein kaksinkertaiset Ruotsin määrään nähden. Nyt, kun pankkien tilanne vaatii massiivista yhteiskunnan tukea, ovat maltilliset rakennemuutokset pankkisektorilla välttämättömiä. Voin siihen yhtyä.

Tässä yhteydessä on keskusteltu ja keskusteltava myös talletuskorkojen verottamisen toisesta puolesta. Tällä tarkoitan lähdeveron korottamista korkoprosentin mukaan, jota voidaan perustella lähinnä oikeudenmukaisuussyillä. Ylikorkeiden korkotulojen saajien olisi kohtuullista osallistua verotulojen kerryttämiseen tässä tilanteessa.

Toinen kysymys on, eikö korotettu veroprosentti voisi edes vähäiseltä osaltaan toimia korkoja laskevasti. Kuitenkaan ei ole yksinkertainen asia tehdä sellaista mallia, joka varmuudella toimii. Siinä mielessä valmistelulle täytyy mielestäni kyllä antaa riittävä aika, vaikka asialla sinällään olisi kiire.

Usein tässä yhteydessä aika kevyesti heitetään, että emme elä enää säännellyillä rahamarkkinoilla, että mitään temppuja ei enää saa eikä pidä tehdä. Tämä on asioiden yksinkertaistamista, niin kuin täällä on todettukin. Eihän rahoitusmarkkinoilla tällä hetkellä ole millään tavalla toimiva tilanne, kun otetaan huomioon esimerkiksi juuri laaja pankkituki. Ajatus täysin sääntelemättömistä rahamarkkinoista näin pienessä ja velkaisessa kansantaloudessa on lähinnä absurdi.

Tämä laki liittyy osaltaan pääomaverotukseen. Meillähän on kyllä ongelma, se on rehellisesti myönnettävä, pääomatulojen poikkeuksellisen epäyhtenäinen verotus. Kestilän kunnassa tällä hetkellä osinkotuloja verotetaan 67,5 prosenttia, kun osa pääomatuloista, kuten talletusten korkotulot, osittain on kokonaan verotuksen ulkopuolella ja myöskin muita pääomatuloja on varsin alhaisella verokannalla. Siinä mielessä voidaan perustella kyllä pääomaverotuksen yhtenäistämistarvetta, varsinkin kun otetaan huomioon se kansainvälinen kehitys, mikä on tapahtunut meidän ympärillämme ja Euroopassa; muissa Pohjoismaissa on siirrytty pääomaverotukseen ns. pohjoismaista mallia noudattaen.

Tämä pääoma- ja yritysverouudistus on hallituksen ohjelman mukainen uudistus, jonka aika-

taulusta päätettiin lopullisesti ns. kriisiviikonvaihteen yhteydessä. Olen ymmärtänyt, että erityisesti elinkeinoelämä, varsinkin pääomavaltainen elinkeinoelämä, oli voimakkaasti uudistusta ajamassa.

Yhdyn siihen, että aikataulu on nyt erityinen ongelma eduskuntakäsittelyn aikana, mutta se on ongelma myöskin veronmaksajille, jos ajattelemme viljelijöitä ja yrityksiä, ja tietysti myöskin verohallinnolle, joka meillä on ollut tunnetuissa vaikeuksissa. Ehkä näiden ongelmien kanssa voidaan selvitä, mutta niistä täytyy erityisesti kyllä vielä keskustella.

Myös tämän verouudistuksen ja pääomaverouudistuksen osalta on syytä korostaa käytännön verotuksen ongelmia ja verotuksen oikeudenmukaisuusnäkökohtia. Täällä on otettu esiin pieni ja keskisuuri yritystoiminta. Nythän on niin, että ne yritykset, joilla on nettovarallisuutta, pääsevät hyötymään tämän pääomaverouudistuksen erittäin edullisesta verokannasta, 25 prosentista; se lienee OECD-maiden edullisin verokanta yleisenä pääomatuloverokantana. Sen sijaan velkaiset liikkeenharjoittajat, henkilöyhtiöt, viljelijät eivät tästä pääse hyötymään. Siinähän on tehty yhtiömiesvähennysjärjestelmä, joka näyttää riittämättömältä.

Mielestäni tämän järjestelmän puitteisiin sinällään sitä rikkomatta olisi mahdollista tehdä ylimenokauden säännös siten, että tehtäisiin oikeutta pienelle ja keskisuurelle yritystoiminnalle. Tällöin se vaatisi nettovarallisuuslaskennan uudistamista siten, että esimerkiksi nettovarallisuuteen voitaisiin tietyin rajoituksin lukea osa joko yrityksen velkojen vakuudeksi pantatusta omaisuudesta tai sitten pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta.

Myöskin korkojen asuntotulovähennyksen olisi syytä ensiasunnon hankkijat ainakin erikseen ottaa esille. Sehän on veroteknisesti täysin mahdollista.

Sukupolvenvaihdostilanteet ovat myöskin sellaisia, joissa ei fiskaalisista syistäkään juuri verotusta ole syytä harjoittaa.

Herra puhemies! Pidän esillä olevaa lakiesitystä tässä yhteydessä kiireellisenä ja tarpeellisena ja näen, että on jatkettava kehittelyä ja valmistelua sen suhteen, että lähdeverotusta mahdollisesti voitaisiin kehittää huippukorkeiden talletusten osalta.

Korostan pääomaverotuksen yhteydessä näitä aikataulullisia ongelmia ja sitä, että käytännön ongelmat voitaisiin vielä hyvällä yhteistyöllä ottaa mahdollisimman hyvin huomioon, kun lakiuudistusta valmistellaan. Nythän on vielä hallituksessakin mahdollista tehdä siihen järjestelmän puitteissa järkeviä tarkistuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 108
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 130 laiksi alioikeusuudistukseen liittyvien lakien voimaanpanosta

valtiovarainvaliokuntaan:

7) Hallituksen esitys n:o 135 asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1993

8) Hallituksen esitys n:o 136 valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1993

---

9) Hallituksen esitys n:o 139 laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys, joka koskee kuntien ja kuntainliittojen viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työn palkatonta keskeyttämistä määräajaksi, siis koskee lomautusta. Tämän esityksen mukaan kysymys olisi kolmen viikon lomautuksesta, josta päättäisi asianomaisen kunnan kunnanvaltuusto.

Esityksen perustelut viittaavat siihen, että hallituksella on sellainen käsitys, että kuntien taloudellisen tilanteen heikkenemisen syyt ovat nimenomaan kuntien palkkakustannuksissa. Tietenkin voidaan sanoa, että palkkakustannukset ovat huomattava menoerä kuntien taloudessa, mutta aivan yhtä hyvin voitaisiin puhua siitä, mikä on valtion suhde kuntien talouteen, valtion ja kuntien kustannusjako, miten valtiovallan toimet ovat vaikuttaneet kuntien talouteen.

Kun kuitenkin hallitus siis lähtee esityksessä siitä lähtökohdasta, että pitää palkkakustannuksia voida keventää, kiinnitän ensiksi huomiota siihen, että jo vuodesta 1989 lähtien kuntien palveluksessa olevan henkilöstön määrä on alkanut vähentyä, se ei ole siis valtakunnan mitassa katsoen kasvusuunnassa, yksittäisiä poikkeuksia varmasti on.

Esitystä perustellaan erityisesti julkisen talouden säästöillä ja, niin kuin hallitus sanoo, se on osa niitä toimenpiteitä, joilla pyritään sopeuttamaan julkisia menoja julkisen talouden vaatimusten tasolle. Edelleen puhutaan kuntien talouden helpottamisesta; siinä tarkoituksessa hallitus esittää lakia säädettäväksi.

Ensiksikin mitä tulee valtiontalouteen, hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että pelkästään tämä esitys tarkoittaa sitä, että valtion verotulot ja maksut vähenevät 900 miljoonaa markkaa. Eli siis ainakaan valtiontalouden kannalta tämä ei ole säästötoimenpide, vaan nimenomaan tämä vähentää valtiolle tulevia veroja ja maksuja.

Entä sitten kuntien kannalta? Hallitus arvioi, että esitys johtaisi kuntien ja kuntainliittojen osalta noin 2,5 miljardin markan säästöön. Tätä arviota on syytä hyvin vakavasti epäillä ensiksikin siitä syystä, että kuntien palkkalistoilla olevista sosiaali-, terveys- ja opetusalan henkilöstön määrä muodostaa 85 prosentin suuruisen osuuden. Esimerkiksi sosiaali- ja varsinkaan terveyssektorilla ei ole mitään mahdollisuuksia sellaiseen lomautukseen, jota hallitus tavoittelee. Siis säästöä tältä osin ei ole mahdollista saada.

Kolmanneksi: Jos lomautuksia kuitenkin toimeenpannaan, lopputulos on se, että kuntien verotulot vähenevät, verotettavat tulot vähenevät kunnan mitassa. Toisaalta toimeentulotukimenot ja työttömyysturvamenot kasvavat. Tuskin tarvitsee kovin vilkasta mielikuvitusta, kun voi luetella muitakin esimerkkejä siitä, miten tällaiset lomautukset heijastuvat toisaalla kuntien tulojen vähenemiseen tai kuntien menojen lisääntymiseen.

Jos sitten vielä kuitenkin kunnille jotakin jäisi kassaan, niin valtio pitää huolen siitä, että kuntien kassaan ei mitään jää. Me tiedämme hallituksen tarkoituksen esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen lisäosan ja asumistukikustannusvastuun korottamiseksi kuntien osalta. Tiedämme myös sen, että valtionosuusuudistus, joka eduskunnassa on hyväksytty, käytännössä johtaa siihen, että jos kunta jotakin säästää, niin valtio ottaa sen huomioon valtionosuuksia jaettaessa, ja näin hyöty jää valtion kassaan. Siis tässä päädyn siihen johtopäätökseen, että kuntien taloudessa lomautukset eivät merkitse läheskään sellaisia säästöjä kuin hallituksen esityksen perusteluissa on arvioitu.

Vielä totean, että hallituksen esitystä lukiessa päätyy siihen tulokseen, että hallitus ei ole lainkaan pohtinut esimerkiksi sitä, miten tätä lakia voitaisiin soveltaa määräaikaisiin työsuhteisiin. Jos on sovittu kolmen kuukauden, puolen vuoden, vuoden, kahden tai kolmen vuoden sopimus, sen mukaan on palkka maksettava, työtä järjestettävä tai, vaikka työtäkään ei olisi, palkkaa maksettava, eikä silloin lomautusten suorittaminen käy.

Näillä perusteilla katson, että tämä esitys on kovin epäonnistunut, ja toivon, että asianomaiset valiokunnat, jotka asiaa käsittelevät, ottavat mm. tässä mainittuja näkökohtia huomioon.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Pyysin tämän asian pöydälle viime istunnossa. Ajattelin, että tämä herättäisi enemmänkin keskustelua, mutta ilmeisesti perjantaipäivä asettaa omat rajoituksensa asiaan.

Ed. Laine oikeastaan toi esille puheenvuorossaan kaikki ne asiat, jotka itsellänikin ovat olleet mielessä ja joihin viittasin viime tiistain istunnossa. Todennäköisesti tämä esitys on tarkoitettukin jonkinlaiseksi työvälineeksi hallitukselle tulevia neuvotteluja varten, joissa puhutaan lomarahoista ja muista niin kuin aikaisemminkin, toisin sanoen tämä ehkä ei tulekaan toteutetta-

vaksi. Tämä on varmuuden vuoksi, niin kuin vanhassa vitsissä todetaan.

Jos tämä toteutetaan, tulee olemaan erittäin hankalaa ja myös ristiriitoja herättävää kunnissa, kenen osalta lomautus toteutetaan. Vedotaan hyvin helposti, jos rajaviivat vedetään poliittisella päätöksentekopuolella, poliittisiin taustoihin, tai mennään yksilöllisiin ratkaisuihin, mikä herättää varmasti ärtymystä. Keskustalaisen isännän emäntä maalaiskunnassa tuskin joutuu lomautetuksi sen paremmin kuin demarisorvarinkaan, jos tämä on kunnassa merkittävässä asemassa. Sen sijaan joku muu työnsä tärkeydestä huolimatta saattaa hyvinkin joutua lomautettujen listalle. Ehkä tämä on vähän tyypillistä meikäläistä näkökantaa, mutta tämäkin vaara tässä on.

Toisin sanoen ottaen hyödyt ja haitat huomioon tuskinpa tästä toteutettunakaan, aivan kuten ed. Laine totesi, ottaen huomioon ostovoiman alenemisen, verotulojen alenemisen ja työt, jotka täytyy kuitenkin tehdä ehkä ylitöinä myöhemmin, yhteiskunnalle kovin suurta palasta kakusta jää.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että kunnat ja kuntainliitot eivät ole voineet tähän saakka lomauttaa henkilöstöään virkasääntöjen perusteella, vaikka siihen olisi ollut useissa tapauksissa välttämätön tarve. Edelleen todetaan, että on todennäköistä, että virkasääntöihin perustuvat lomautukset lykkääntyvät pitkälle vuoteen 1993. Ja edelleen, että tällöinkin tilanne lomautuksen suhteen jää eri kunnissa hyvin epäyhtenäiseksi ja erot toisaalta viranhaltijoiden ja toisaalta työsopimussuhteisten työntekijöiden välillä säilyvät.

Hallituksen esityksessä on siis kaksi ajatusta: Kunnat eivät voisi virkasääntöjään muuttamalla tai niitä hyväksi käyttäen toimeenpanna jo nyt mahdollisia työntekijöiden lomautuksia. Toisaalta ero, joka kiistatta tällä hetkellä on viranhaltijoiden ja työsopimussuhteisten työntekijöiden välillä, tulisi poistaa.

Jos poliittisesti näin halutaan, se on toki mahdollista, mutta tämä lakiesitys on tietysti taas yksi osoitus siitä, että hallitus tuo vain yhdeltä osin esityksiä tänne eduskuntaan. Nimittäin jos ajatellaan, mikä on keskeinen ero tällä hetkellä virkasuhteisen ja työsuhteisen välillä, niin se ei ole ainoastaan tämä lomautusmahdollisuus. On muistettava myös se, että viranhaltijalla on virantoimitusvelvollisuus 24 tuntia vuorokaudessa. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että viranhaltija on ylityövelvollinen työnantajan yksipuolisella päätöksellä. Siitä ei työnantajan tarvitse edes neuvotella viranhaltijan kanssa.

Kun elettiin parempia vuosia vielä muutama vuosi sitten ainakin täällä Etelä-Suomessa ja oli esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimessa erittäin suuri henkilöstöpula eikä saatu sijaisia, niin henkilöstö joutui, nämä viranhaltijat, viikkokausia, kuukausikausia, jopa vuosia venymään, tekemään ylitöitä työnantajan yksipuolisella määräyksellä. Nyt tietysti työvoimatilanne on muuttunut, mutta hallitus tuo siis tällä esityksellään heikennyksiä nimenomaan viranhaltijoiden asemaan, mutta ei ole samanaikaisesti tuomassa esimerkiksi sitä parannusta, että viranhaltijankin kohdalla ylitöistä olisi sovittava samalla tavoin kuin sovitaan työsopimuspuolella.

Minusta on hyvin erikoista politiikkaa, että huononnukset kyllä halutaan nyt julkisen sektorin henkilöstöön ja viranhaltijoihin kaikilta osin, mutta ei niitä hyviä asioita, mitä työsuhdepuolella on. Nimittäin varsinkin naisvaltaisilla aloilla viranhaltijain ylityövelvollisuus on monasti ollut hyvin vaikea asia, kun viranhaltijat, perheenäidit, ovat monesti esimerkiksi sairaaloissa joutuneet jäämään iltavuorosta tekemään yövuoroa päälle valmistautumatta siihen ennakolta ollenkaan, kun ei ole voitu tietenkään jättää potilaita hoitamatta, vaan viranhaltijat ovat vastuullisesti joutuneet kantamaan potilaista ja asiakkaista huolta.

Arvoisa puhemies! Halusin tuoda tämänkin näkökohdan esille, kun niin usein keskustellaan, että julkisella sektorilla ja viranhaltijoilla on sellaisia etuja muihin työntekijöihin nähden, joista nyt pitäisi päästä eroon. Mutta on hyvä myös muistaa, että heillä on erilaisia velvoitteita, joita välttämättä kaikilla ei ole.

Mitä tulee esityksen kustannusvaikutukseen, muun muassa ed. Laine mielestäni hyvin perusteellisesti toi tämän asian esille. Haluan vielä kerrata: Jos arvioidaan, että koko kunnallinen henkilöstö, siis niin kuntien kuin kuntainliittojenkin palveluksessa oleva henkilöstö, lomautettaisiin ensi vuoden aikana kolmeksi viikoksi, niin säästö olisi yhteensä siis 3 miljardia markkaa, mutta todellinen säästö olisikin vain lopulta 1,6 miljardia markkaa, kun verotulot vähenisivät 1,4 miljardia markkaa. Aivan kuten ed. Laine totesi, edes tämä 1,6 miljardiakaan ei olisi todellista säästöä, vaan se tulisi kustannuksissa näkymään kunnan toisilla luukuilla.

Esityksen perusteluissa kiinnitin huomiota myös siihen, että täällä todetaan, että palkatto-

mien lomien henkilöstölle koituvia vaikutuksia lievennetään lakiehdotukseen sisältyvillä säännöksillä oikeudesta työskennellä keskeytysaikana muussa työssä ja asuntoedun säilymisestä sekä työttömyysturvalain soveltamisesta. No, tämä on kyllä varsinaista hurskastelua.

Erityisesti minusta on suorastaan ihmeteltävää se, että hallitus on kehdannut kirjata tänne tällaisen asian kuin asuntoedun säilyminen. Olisi se nyt vähintään kohtuutonta, että kolmen viikon pakkolomalla oleva henkilö irtisanottaisiin työsuhdeasunnosta. Kyllä kai jo järjen hivenkin edellyttää sen, että jos jonkin näköistä henkilöstöpolitiikkaa työnantaja aikoo harrastaa tulevaisuudessa, pitää ammattitaitoista, motivoitunutta henkilöstöä, niin ei kolmen viikon pakkoloman vuoksi ketään voisi työsuhdeasunnosta irtisanoa. Mutta kun täytyy perusteluja väen väkisin yrittää löytää hallituksen esitykseen, niin tämänkintapaisia tekstejä me joudumme lukemaan.

Täällä todetaan myös, että kunnat ja kuntainliitot voisivat tarvittaessa rajata palkattomien lomien ulkopuolelle tiettyjä henkilöstöryhmiä. Kun jo hallitus itsekin joutuu toteamaan, että on tehtäviä, joita ei kerta kaikkiaan voida jättää tekemättä siten, että ihmiset pistetään pakkolomille, olisi odottanut, että tässäkin suhteessa, vaikka tiedän, että jotkut kunnat ilmeisesti innokkaastikin odottavat lakiesitystä täältä, olisi kuitenkin pidetty nykyinen lainsäädäntö voimassa. Uskon, että kunnista olisi löytynyt aivan varmasti muita konsteja säästöihin kuin nyt lähteä lomauttamaan työntekijöitä. Tiedän jo nyt, että hyvin monissa kunnissa ihmiset ovat vapaaehtoisesti ottaneet virkavapaata, kun tietävät, minkälaisissa vaikeuksissa kunta on, kun tietävät sen, että vaihtoehtona saattaa olla se, että joutuu aivan uusiin tehtäviin tilapäisesti tai muuta. Henkilöstö on jo itse mielestäni, sen verran kuin olen eri kunnista kuullut, sopeuttanut itsensä vaikeaan kunnallistaloudelliseen tilanteeseen. Lisäksi säästökohteita, joita kieltämättä kunnissa joudutaan hakemaan suurennuslasien kanssa lähivuosina, löytyy varmasti huomattavasti myös muualta kuin nimenomaan henkilöstöä lomauttamalla.

Se, mitä itse tässä kaikkein eniten pelkään, on se, että juuri suoritustason henkilöstö, ne jotka todella tekevät lähellä asiakasta työtä, suorittavat pienipalkkaisina kunnallista palvelutoimintaa, ovat ne, jotka ensimmäiseksi lomautetaan. Minä haluaisin nähdä sen päivän, kun kaupunginjohtajat lähtevät pakkolomille ja hallinnossa toimivat korkeat virkamiehet ensimmäiseksi itsensä sieltä lomauttavat. Tässä suhteessa kyllä Japanista olisi meillä syytä ottaa esimerkkiä. Siellä yrityskulttuuri on toisenlainen. Siellä jos yritykset ovat taloudellisissa vaikeuksissa, ensin katsotaan yleiset säästöt, mitä on saatavissa. Jos sitten joudutaan henkilöstön puolelta säästöjä tekemään, ensimmäiseksi siellä kyllä johtajat omista palkoistaan säästävät ja vasta sitten lähdetään suoritustason palkkoja leikkaamaan.

Arvoisa puhemies! Määräenemmistöllähän tämäkin laki on täällä eduskunnassa läpi vietävissä, mutta tämä kuuluu siihen sarjaan, jota nyt porvarihallituksen aikana täällä tullaan läpiviemään, eli pyritään kaikin keinoin heikentämään työntekijöiden oikeuksia ja kohdistamaan valtiontalouden ja kunnallistalouden säästöjä sillä tavoin epämielekkäästi, että loppujen lopuksi ne eivät kenties säästöjä olekaan.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Nyt esittelyssä oleva lakiesitys sisältää monia ongelmallisia kohteita, kuten ed. Laine esitteli; niihin voi täysin yhtyä.

Minun mielestäni lakiesitys on kirjoitettu siihen muotoon, että tämä aiheuttaa erittäin paljon tulkintoja. 6 §:ssä todetaan, että päätös tulee voimaan valituksesta huolimatta eli vaikka kunnanvaltuusto tekee tieten tahtoen lainvastaisen päätöksen esimerkiksi kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta lain edessä. Tällä tarkoitan sitä, että kun 1 § perustaa lomautuksen kunnan taloudelliseen asemaan eli taloudellinen seikka on syy, silloin voidaan ajatella, että valtuusto lomauttaa kaikki kunnan ulkopuolella asuvat henkilöt, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että tällä tavoin myös voidaan perustella sitä, että otetaan huomioon kunnan taloudellinen tilanne eli ne henkilöt, jotka asuvat kunnan ulkopuolella, lomautetaan. Tällä tavoin perustellaan päätöstä ja se viedään valtuustossa läpi. Vaikka se olisikin lainvastainen, tätä lakia on noudatettu, koska tämä laki, nimenomaan 6 §, sanoo, että se on valituksesta huolimatta välittömästi täytäntöön pantavissa.

Eräs toinen mielenkiintoinen piirre liittyy tähän esitykseen, eikä käy ilmi myöskään perusteluista, mitä on tarkoitettu: Silloin kun lomautuspäätös tehdään, tarkoittaako se sitä, että henkilön on oltava virassa? Esimerkiksi opettajien kohdalta voidaanko lomautus toteuttaa nimenomaan kesälomien aikana?

Ed. R e n k o : Herra puhemies! Ed. O. Ojalan puheenvuoron johdosta otin kommenttipu-

heenvuoron ja toteaisin, että siinä oli erittäin paljon hyvää asiaa ja hyvää kritiikkiä, mutta viitekehys oli ihan tyhjän päällä. Arvostan hänen järjestökokemustaan ja olisin odottanut puheenvuorossa myöskin vaihtoehtoa, millä rakenteita sitten oiotaan, kun niihin ei ole päästy käsiksi.

Toisaalta hän osoitti, että olettamukseni hänen radikaalisuudestaan ei olekaan totta, vaan hän seisoo edelleen vanhoillisissa ay-siiven riveissä, elikkä mihinkään ei kosketa, säästää pitää, kunhan vain minulta ei säästetä. Sävel oli koko puheenvuoron osalta se.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

10) Hallituksen esitys n:o 140 laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 141 laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain muuttamisesta

12) Hallituksen esitys n:o 142 laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

13) Hallituksen esitys n:o 143 laiksi tilauslentoverosta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 145 laiksi metsänparannuslain muuttamisesta

15) Hallituksen esitys n:o 146 laeiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain kumoamisesta

---

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34 (HE 90)

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 (HE 102)

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 (HE 104)

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37 (HE 117)

20) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE 92)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen